

LÄHDE

Kyläkeskiviikko 15.10.2014 (Inkilä ja Lähde)

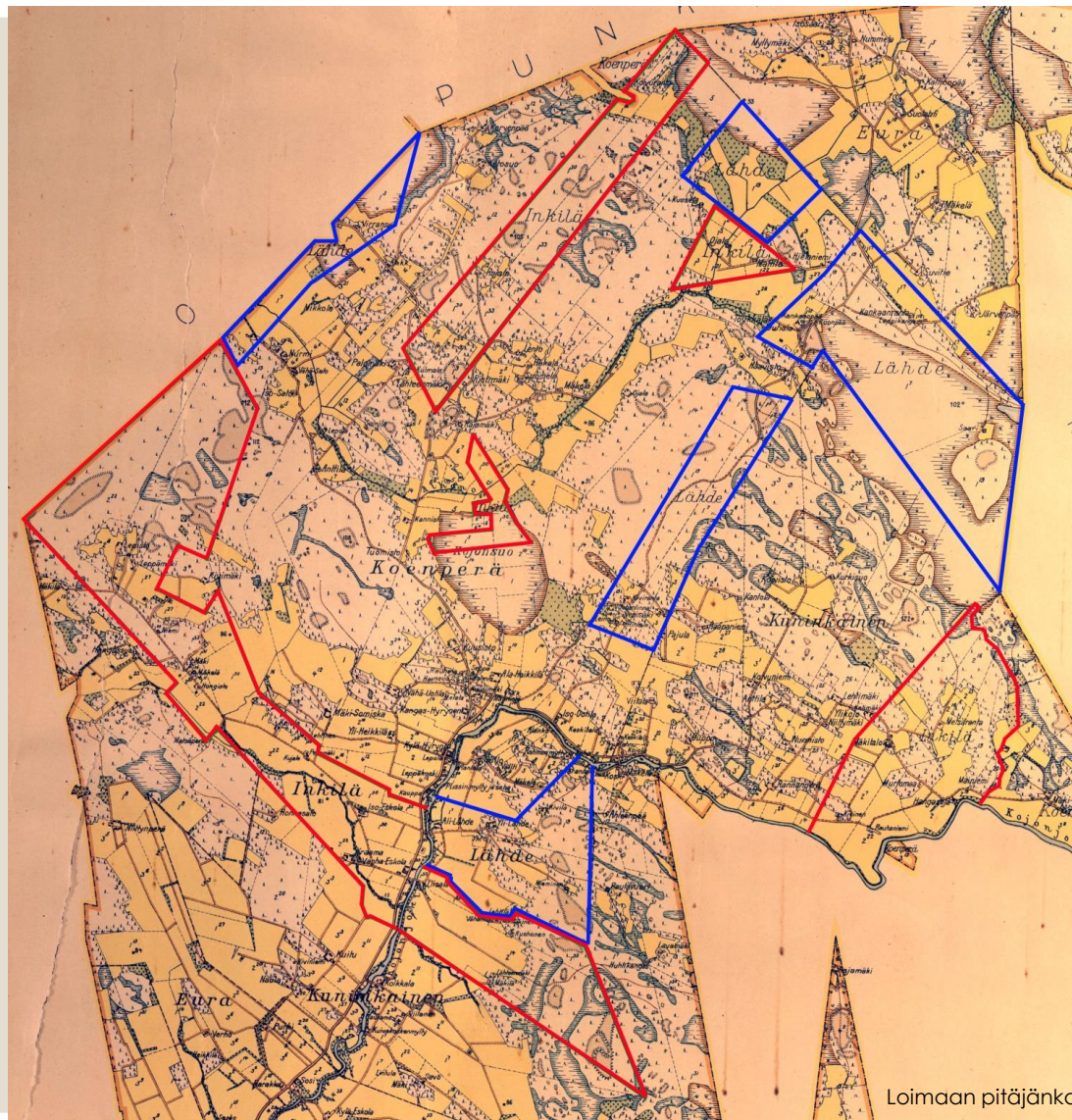
Suomen maatalousmuseo Sarka
Kirsi Laine

Suuri jakokunta

- Inkilä, Lähde ja Kojonperä kuuluivat samaan maanomistuksen yksikköön eli jakokuntaan.
- Ei rajoja kylien välillä, kylillä omat pellot mutta yhteiset metsät

Inkilän ja Lähteen kylien rajat

- Lähteen rajat sinisellä
- Asutushistoriasta johtuen sekavat maanomistusolot

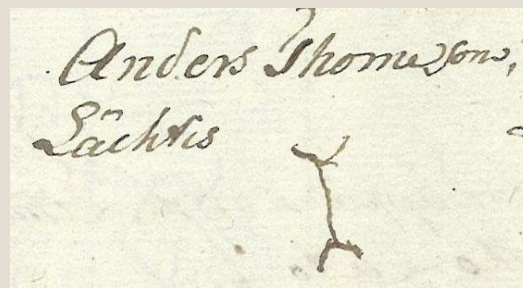
Loimaan pitäjänkartta 1932

Lähde vuonna 1540

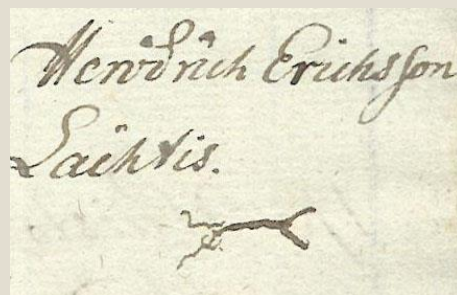
- Lähteenkylässä kaksi taloa,
kummankin isännän nimi Tuomo
- Tilat yhdistettiin vuonna 1557

Lähteen kyläläiset 1770-luvun lopulla

- Talot: Anders Lähde ja Erich Lähde
- Sotilas, seppä, puuseppä
- Yhteensä noin 50 asukasta

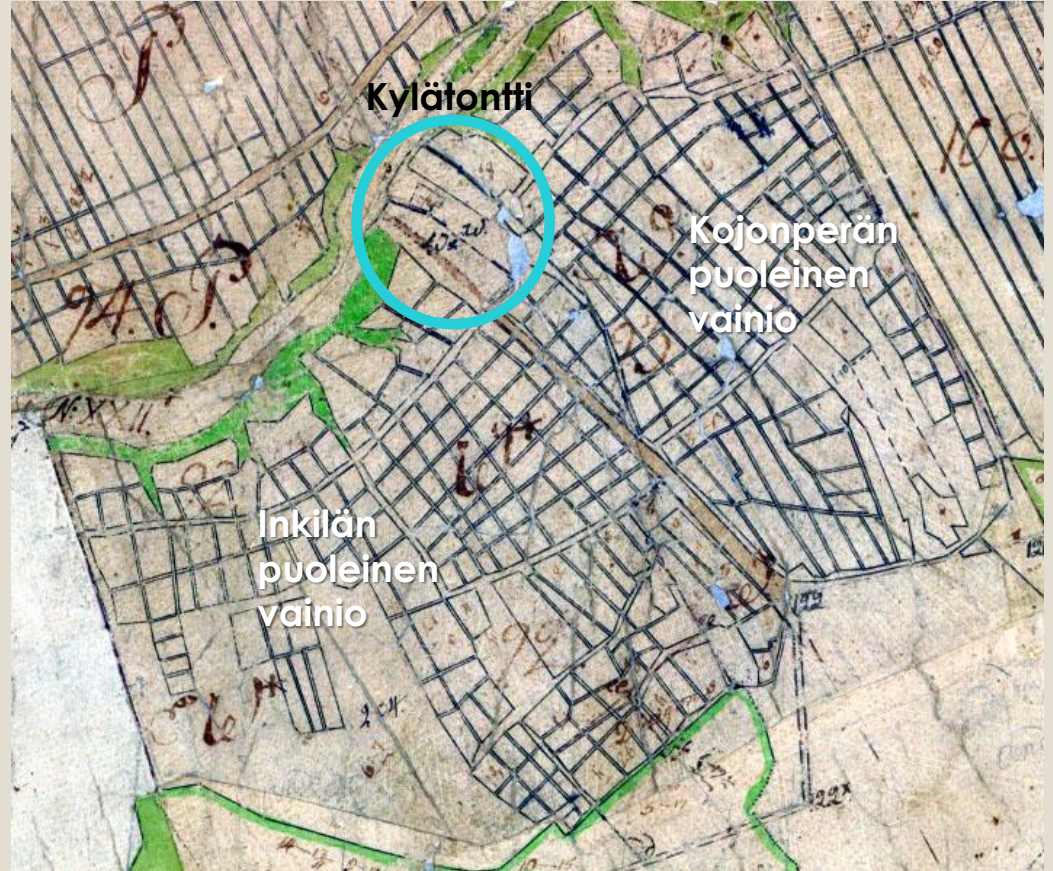
Anders Thomasson,
Sächsis

Wendrich Erichsön
Sächsis.

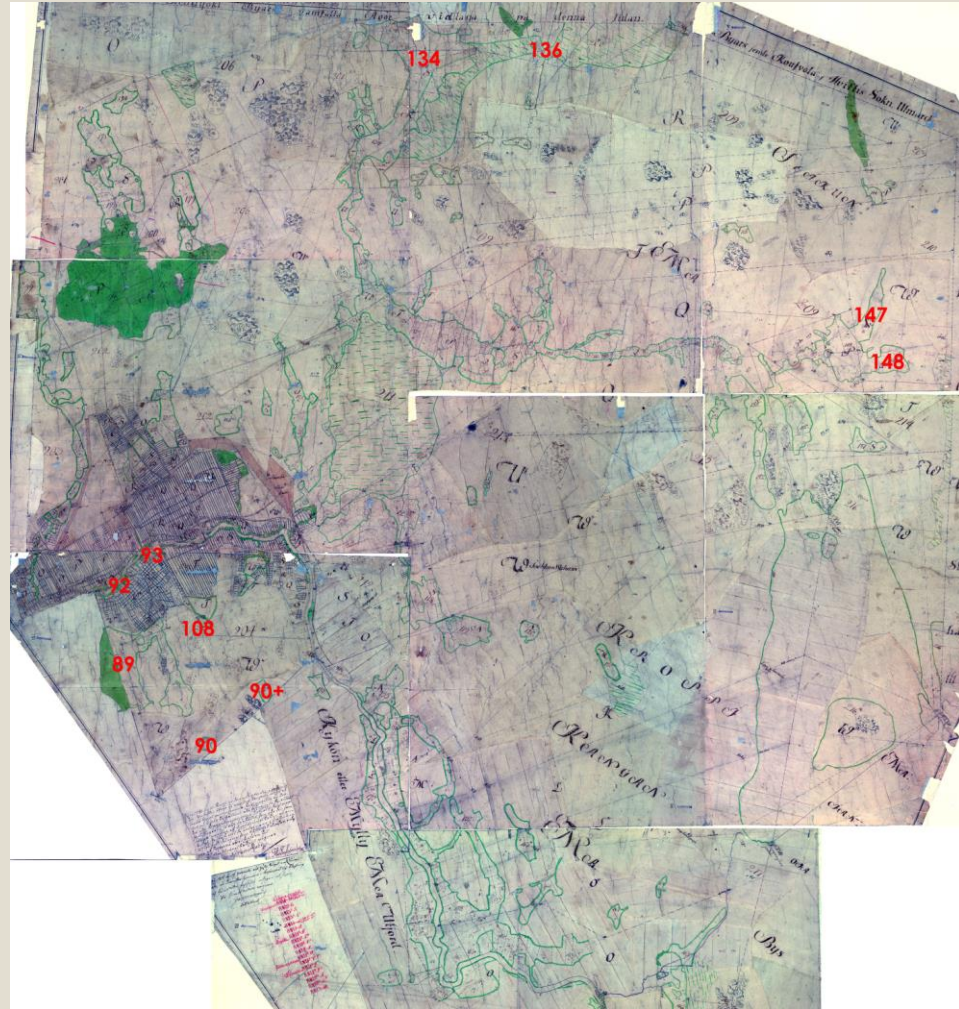
Lähteen pellot

- Talo on jaettu kahtia 1700-luvun puolivälissä .

Lähteen niityt

- 89 Tuohivaha
- 90 Perkoniihtu
- 90+ Rautavuori
- 92 Alasenpellonarot
- 93 Ylisenpellonarot
- 108 Murtoniittu
- 134 Hennijoenniittu
- 136 Veransuo
- 147 Paronniittu
- 148 Rousku

Myllyt

- Jakokunnan alueella useita myllyjä ainakin 1500-luvulta lähtien
- 1600-luvulla kaikilla taloilla osuuksia Pitkärahnun myllyistä
- Pitkärahnussa myös saha 1600-luvulta alkaen

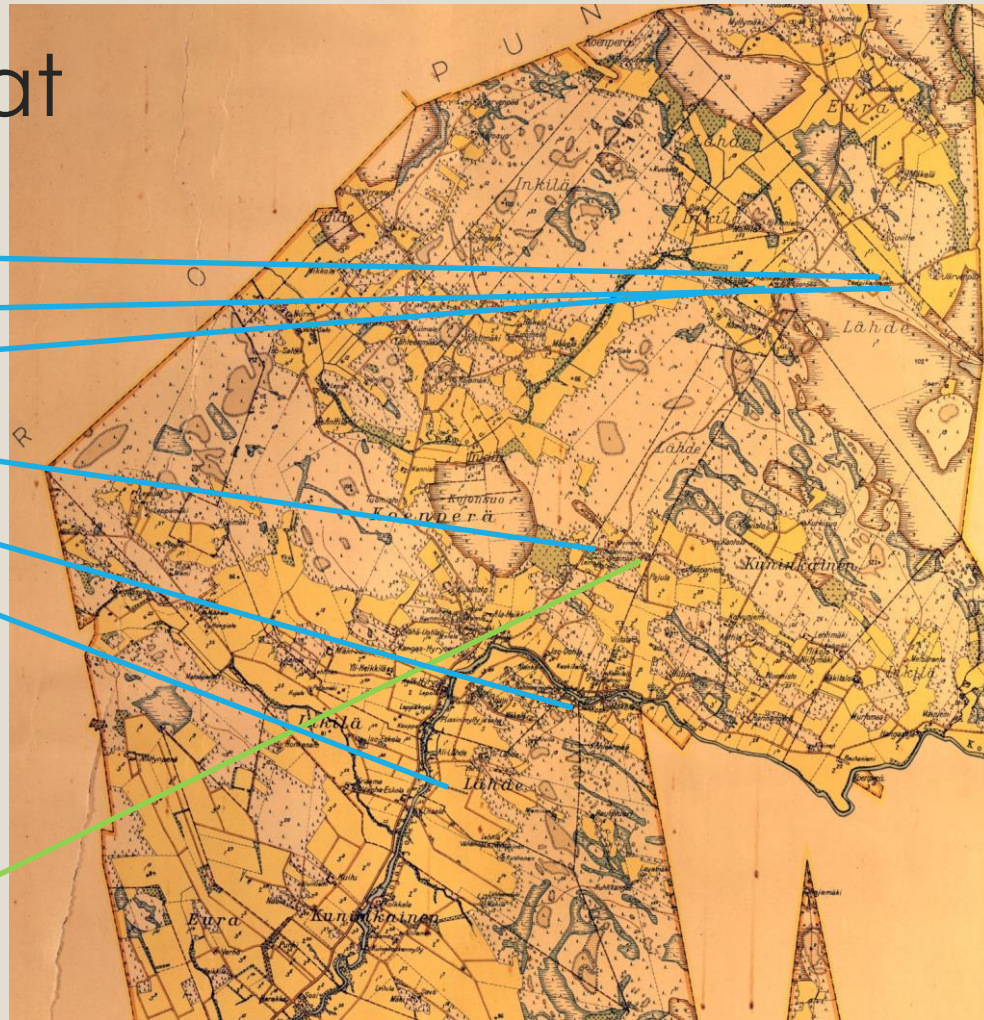
Lähteen torpat

Ylitalo

- Kankaanranta 1870
- Leppikangas 1820 -1890
- Juhala 1860 -
- Vuohenlinna 1810 -
- Myllyoja 1810 -1870
- Tuohivaha 1810 -1850
- Kankaanpää 1810 -1860
- Mäki 1830 -1860
- Kalliomäki 1840 -1850
- Myllyjako 1780 -1820

Alatalo

- Lähteenmäki 1850 -
- Vesimäki 1880 -

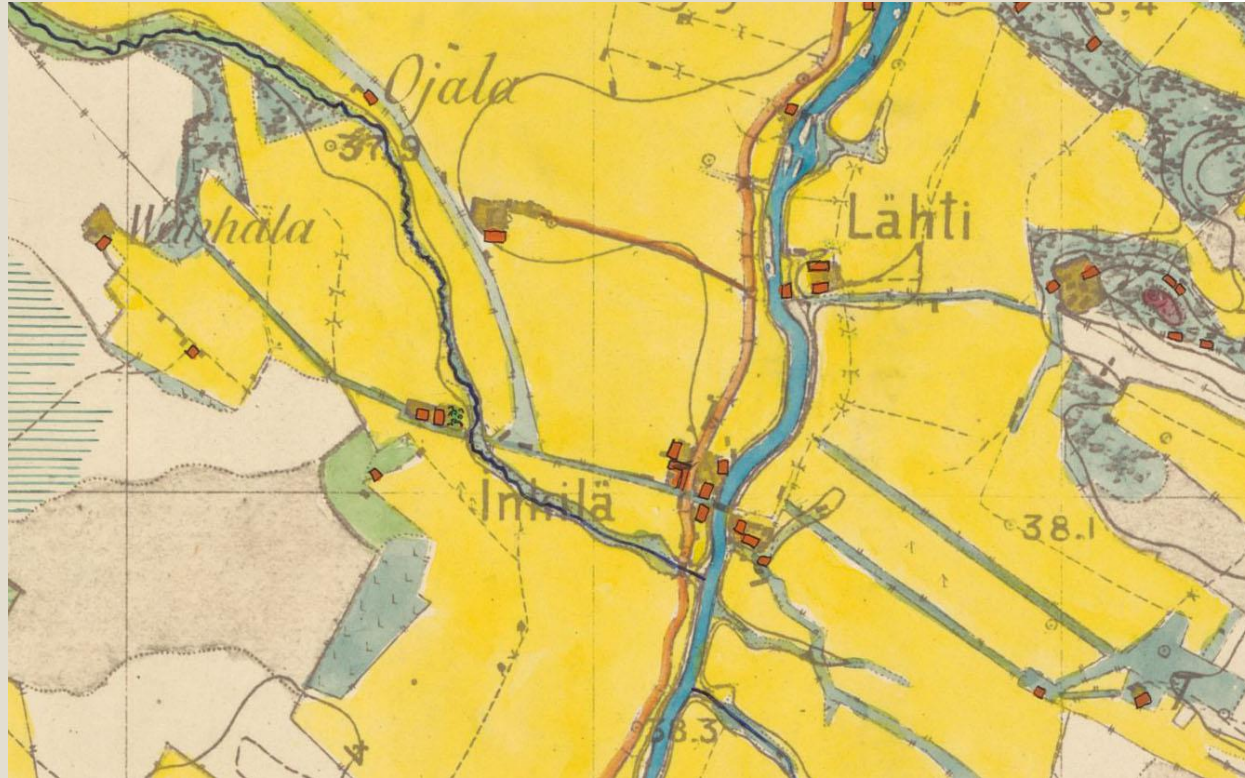
Yli-Lähteen Juhala

Kuva: Kojonkulman perinneyhdistys ry.

Sata vuotta isojaosta

- Viljelykset laajentuneet
- Ali-Lähde vanhalla kylätontilla
- Yli-Lähde siirtynyt metsäiselle mäelle kauemmas joesta

Yli-Lähde

Kuvat: Kojonkulman perinneyhdistys ry.

Ali-Lähde

Kuvat: Kojonkulman perinneyhdistys ry.

Inkilä ja Lähde

Loimaan lehdessä julkaistu tiivistelmä esitelmästä

Inkilä ja Lähteenkylä syntyivät keskiajalla Kojon-jokivarteen. Ne muodostivat yhdessä Kojonperän kanssa suuren jakokunnan. Jakokunta oli maanomistuksen yksikkö, jonka sisällä kylillä ja taloilla ei ollut omia rajoja. Kullakin kylällä oli toki omat peltovainionsa, mutta metsiä hyödynnettiin yhteisesti.

Niittyjen nautinnasta isojakopöytäkirjassa vuodelta 1777 kerrotaan, että osa niityistä oli sarkajaossa, osa yksittäisten talojen nautinnassa ja osa niitty-omistuksista oli naapurijakokunnissa. Isojaossa määritettiin sekä kylien rajat että talojen maaomistukset. Tässä jakokunnassa rajojen piirtäminen ei ollut aivan yksinkertaista: Inkilä sai maansa viidessä eri palasessa ja Lähteenkylä neljässä osassa.

Lähde oli yksinäistalo, joka vuosisatojen saatossa jaettiin ja yhdistettiin useaan kertaan. Samalla

tavoin on jaettu ja yhdistetty myös Inkilän kahta taloa, Eskolaa ja Kraamaa. Isojaon toimittamisen yhteydessä 1770-luvulla nämä kaikki talot olivat jaettuna kahtia, joten isojakoon osallistui Lähteenkylästä kaksi isäntää ja Inkilästä neljä isäntää.

Tuolloin Lähteenkylässä asui kaikkiaan noin 50 henkilöä. Kylän asukkaisiin lukeutuivat myös sotilas, seppä ja puuseppä. Inkilässä asukkaita oli yli 70, ja kylän väkeen kuului talojen isäntäväkien ja palkollisten lisäksi räätäli, suutari, torppari, kaksi sotilasta ja vanhoja sotilaita.

Kummankin kylän kylätontti sijaitsi Kojonjoen rannassa. Inkilän talot sijaitsivat rivissä tien ja joen välissä, kun taas Lähteen talot sijaitsivat vierekkäin joen toisella puolella hieman Inkilästä yläjuoksun suuntaan. Kumpikin kylätontti oli peltovainioiden ympäröimä.

Vanhimmat ja suurimmat vainiot oli molemmissa kylissä nimetty samalla menetelmällä naapurikylien mukaan: Inkilässä Kojonperän puoleinen vainio ja Kuninkaisten puoleinen vainio, Lähteenkylässä Kojonperän puoleinen vainio ja Inkilän puoleinen vainio. Inkilän taloilla oli myös pienempiä pelto-lohkoja, joista osa sijaitsi joen toisella puolella. Ne oli nimetty loogisesti Tuonpuolen pelloiksi.

Näiden kylien viljelystavat on poikkeuksellisen hyvin kuvattu isojakoasiakirjoissa. Kylien peltoja viljeltiin kahdessa vuorossa. Toisesta puolikkaasta kolmella neljänneksellä viljeltiin ruista ja neljänneksellä ohraa tai kauraa. Toisesta puolikkaasta $\frac{3}{4}$ jätettiin kesannolle ja neljäsosalla viljeltiin hernettä, pellavaa tai naurista. Humalaa viljeltiin Lähteellä

omiksi tarpeiksi, mutta Inkilässä humalanviljelyä ei harjoitettu lainkaan.

Jo isojaon yhteydessä Inkilän Liisalalla oli katsottuna uusi tontti joen toiselta puolelta, ja seuraavan sadan vuoden aikana tehtiin useita talojen siirtoja. Lähteenkylässä Ali-Lähde jäi kylätontille, mutta Yli-Lähde siirrettiin etäämmäksi joesta. Joesta poispäin hakeutuivat myös Inkilän Iso-Eskola ja Kraama.

Kylätontti ei Inkilässä jäänyt asumattomaksi, vaikka talojen talouskeskukset siitä siirrettiinkin pois. 1900-luvulle tultaessa siinä palvelivat esimerkiksi kauppa ja puhelinkeskus.

Lähteitä

- Veikko Laakso: Suur-Loimaan historia, osat I ja II
- Suomen sukuhistoriallisen yhdistyksen kuvatietokanta www.sukuhistoria.fi (kirkonkirjat)
- Kansallisarkiston digitaaliarkisto diginarc.fi (kartat)
- Maanmittauslaitoksen arkistokeskus (kartat)
- Timo Verho: Loimaan talonpoikaissuvut 1540-1870